మగమహారాజు

"ఏరా కంటికి నలుసయిపోయావు? మీ అమ్మ రావద్దందా?" అనడిగింది యశోదమ్మ తనకు మనవడి మీద ఉన్న కోపమంతా మర్చిపోతూ. మనవడిని చూడగానే తనకు పెద్ద కోడలిమీద ఉన్న కోపమంతా పొంగుకొచ్చింది ముసలమ్మకు.

"ఆవిడ సంగతెత్తకు బామ్మా, నాకు వళ్ళు మండుకుపోతోంది" అన్నాడు రాజారావు, బామ్మ పక్కన మంచం మీద కూర్చుంటూ. యశోదమ్మకు ఆత్మ శాంతించినట్లయింది. మనవడు తల్లిమీద ద్వేషం వ్యక్తపరిచాక.

"ఏమయిందిరా!" అని అడిగింది.

"అది లేచిపోయింది. దాన్నెట్లా కొంపకు తీసుకు రావాలా అని నేనేడుస్తుంటే, నేనేదో దానికన్యాయం చేసినట్టు ఈవిడ నన్నుసాధిస్తోంది" అన్నాడు. రాజారావు.

నిజానికి అతని కడుపు ఉడికిపోతోంది. భార్య రేఖ తన మాట కాదని పుట్టింటికి వెళ్ళిపోయింది. రేఖకీ ఆమె తల్లిదండ్రులకూ నచ్చచెప్పి, భార్యను ఇంటికి తీసుకు వస్తుం దేమోనని తల్లిని తీసుకుని మామగారింటికెళ్ళాడు రాజారావు. అక్కడ భార్య అతన్ని దులిపేసింది. అక్కడ కోడల్తో ఏమీ మాట్లాడలేక ఇంటికొచ్చిన రుక్మిణమ్మ–

"ఆ పిల్లకూ నీకూ పడటం లేదు. నాలుగు రోజులాగు. ఇంతలో ఏం కొంపమునుచుకు పోయిందీ? ఆ పిల్లనీ ఆలోచించుకోనివ్వు. ఏ ఆడపిల్లా కావాలని సంసారం కూలదోసు కోదు" అని రాజారావుకు బుద్ధులు చెప్పింది.

"అది ఫస్టు తారీకుకల్లా రాకపోతే నేను భ్రష్టుపట్టిపోతానే. దాని జీతంతోనే సంసారం గడవాలి" అన్నాడు రాజారావు అక్కడికీ.

"అవును. ఆ మాటా అడిగింది కదా! నీకు బుద్ధి లేదురా. ఆ పిల్ల సంపాదనంతా పైసా చేతిలో లేకుండా వడికేసుకుంటావా? ఉద్యోగం చేస్తూ నలుగురిలో తిరిగే పిల్ల చేతిలో పైసా లేకుండా ఎలా బతుకుతుందనుకున్నావ్?" అంది తల్లి.

"నా కోసం చేస్తున్నానా ఇదంతా? రేపు తనే సుఖపడుతుంది త్వరలో ఇల్లు స్వంత మైతే. ముందుచూపుతోనే సగం జీతం నా ప్రావిడెంటు ఫండులో వేస్తున్నాను. సగం ఫ్లాటు లోను కడుతున్నాను. ఇల్లు గడవాలంటే దాని జీతమే ఆధారం. అది డబ్బివ్వకుండా పుట్టింట్లో వెళ్ళి కూర్చుంటే ఎట్లా?"

"ఇంక మాట్లాడకు. ఇవాల్టి బతుకు అధ్వాన్నం చేసి, రేపటి బతుకులో ఏదో స్వర్గం చూపిస్తానంటావు!" అంది తల్లి, అతనితో మాట్లాడటం ఇష్టం లేనట్టు ఇంట్లోకి వెళ్ళిపోతూ.

తనిలా భార్య 'లేచిపోయి' కష్టాల్లో ఉంటే ఏమాత్రం పట్టించుకోకుండా కోడలివైపే మాట్లాడే తల్లి అంటే అతనికసహ్యమేసింది. పైగా తను రేఖనేమన్నాడు! పక్కలోకి రాని భార్యను ఏ భర్త మాత్రం భరించగలడు? అందుకు తనేదో కోపంగా మాట్లాడితే

వెళ్ళిపోవటమేనా? రేఖ పుట్టింటికి వెళ్ళిపోయాక, ఆ నెల రోజులూ తాను తల్లి ఇంట్లోనే భోజనం చేశాడు. ప్రతి నెలా ఇచ్చే రెండు వేలుకాక, తనకు అన్నం పెట్టినందుకు మరో వెయ్యి ఇవ్వమంటోంది తల్లి. కొడుక్కు అన్నం పెట్టీ డబ్బు వసూలు చేసే తల్లి పట్ల తనకు కోపం కలగటంలో అన్యాయమేం లేదనుకున్నాడు రాజారావు. రేఖను ఇంటికి తెచ్చు కోవాలి. తల్లి రుక్మిణమ్మ తన వల్ల కాదని మొండి చెయ్యి చూపెట్టింది. అందుకే అతను బామ్మ దగ్గరికి వచ్చాడు.

"ఎవరు, నీ పెళ్ళామేనా లేచిపోయింది! నాకు తెల్సురా. పెళ్ళప్పుడే దాని విరగబాటు చూసి అనుకున్నాను. మీ అమ్మలాంటిదే ఇదీ అని" అంది యశోదమ్మ.

"లేచిపోవటమంటే లేచిపోవటం కాదే. నా మీద అలిగి పుట్టింటికి వెళ్ళిపోయింది" అన్నాడు వివరిస్తూ రాజారావు.

"అదేం మాయ రోగంరా దానికి? జుట్టు పట్టుకు లాక్కు రాకపోయావా దాన్ని?"

"అందుకే మొన్నీమధ్య అమ్మను తీసుకుని వాళ్ళింటికి వెళ్ళాను. మా ఆవిడకీ, మా మామకీ, అత్తకీ నచ్చచెప్పి కోడల్ని ఇంటికి తీసుకు వస్తుందనుకున్నాను. రేఖ నా మీద ఇంతెత్తున ఎగిరిపడింది. నేను దాన్ని డబ్బు సంపాదించే యంత్రంలా చూస్తున్నానట. దాన్ని పైసా తన అవసరానికి వాడుకోనివ్వటం లేదట. నా దగ్గర బతకటం కష్టంట, చావటం కష్టంట, తను మౌనంగా ఉన్నా నేను భరించలేనుట. నా ఇల్లు జైలట. అమ్మో! ఎన్ని మాటలన్నదనీ, నా ఇల్లయితే దాని తాటవలిచేవాడిని."

"మా నాయనే, మా బాబే! నిన్ను ఇన్ని మాటలన్నాక మీ అమ్మేం నోరు విప్పలేదా?"

"మా అమ్మకు నోరు పడిపోయింది. పైగా నన్నే తిట్టిపోసింది."

"ఆ వంశమే అంతరా. అయిన వాళ్ళకు ఆకుల్లోనూ, కానివాళ్ళకు కంచాల్లోనూ పెట్టేబాపతు."

"ఇంక అమ్మవల్ల కాదే బామ్మా, నువ్వే నాకు సాయం చెయ్యాలి. అందుకే నీ దగ్గరికి వచ్చాను."

"ఏం చెయ్యాలో చెప్పరా నాన్నా. నేను బతికున్నదెందుకు? ఇప్పుడు నేనెవ్వరికీ పనికిరాకుండా పోయానుగానీ, మీ తాత బతికున్న రోజుల్లో ఎంతమందికెంత సాయం చెయ్యలేదు!"

"దాన్ని మనింటికి తీసుకు రావాలే" అన్నాడు రాజారావు.

"లేచిపోయిన దాన్ని ఇంటికి తెచ్చుకోటమెందుకురా, వాజమ్మా! దాని చుట్టూ తిరిగితే మనం అలుసయిపోమూ? పట్టనట్టు ఉండు, అదే దిమ్మతిరిగి వస్తుంది."

"అదేంటే బామ్మా, అమ్మ చెప్పినట్టే నువ్వూ చెప్తున్నావు."

రాజారావుకు బామ్మనెలా ప్రసన్నం చేసుకోవాలో తెల్సు. కోడలు ఎడ్డెమంటే తెడ్డెమనే రకం బామ్మ.

"చుంచుమొహంది! మీ అమ్మ సంగతి నాకు చెప్పకు."

అప్పుడు చెప్పుకు వచ్చాడు రాజారావు రేఖ ఇంటికి రాకపోతే తానెంత భ్రష్టుపట్టి పోతాడో, అప్పుల పాలవుతాడో అని. చివరికి ఇంకో మాట కూడా చేర్చాడు. "అమ్మ నన్ను పీనాసి వెధవ అంటుంది. మన డబ్బు మనం జాగ్రత్తగా ఖర్చుపెట్టకపోతే ఎట్లాగే బామ్మా! పైగా ఈ నెల రోజులు నేను తన ఇంట్లో భోజనం చేసినందుకు అదనంగా వెయ్యి రూపాయలు ఇమ్మంటోంది. చూడు ఎంత అన్యాయమో!"

"ఛ, ఛ దాని సంగతెత్తకు. నాకు వళ్ళు మండిపోతోంది. కొడుక్కి అన్నం పెట్టి డబ్బడగటానికి అది హోటలా? పైగా అది మీ నాయన సంపాదన. వాడు చచ్చి కూడా మీకు అన్నం పెట్టిపోయాడు."

"నాన్న పోయినప్పుడు నిన్ను చిన్నాయన వాళ్ళింటికి పంపటంలో నా పాత్రేంలేదే, బామ్మా! కొడుకుపోయాక ఆవిడ మన ఇంట్లో ఉండాల్సిన అవసరం లేదన్నది అమ్మ. పైగా నా చేత ఎన్ని మాటలు అన్పించిందనీ, తల్చుకుంటేనే నాకు సిగ్గుగా ఉంది."

"మా నాయనే, మా బాబే! నేనంటే అది కళ్ళల్లో నిప్పులు పోసుకుంటుందిరా, బాబూ!"

"మరేం చేద్దామే బామ్మా?"

"పద, ఆ పిల్ల సంగతేదో నేను తేలుస్తా. వాళ్ళ నాయన్నీ, అమ్మనీ ఝాడించి వదలి పెడ్తాను. ఎలా వాళ్ళు పిల్లను కాపురానికి పంపరో తేలుస్తాను" అంది యశోదమ్మ కర్రపట్టుకు మంచంలో నుండి లేస్తూ.

యశోదమ్మ పెద్దకొడుకు గోపాలకృష్ణారావు బతికి ఉన్నంత కాలం అతని దగ్గరే ఉంది. అత్తకూ కోడలుకూ క్షణం పడేదికాదు. తనకి ఇష్టం కానిది ఏది జరిగినా అందుకు కారణం కోడలే అని ఆమె భావించేది. యశోదమ్మకు మడీ, ఆచారం. నిప్పులు కడుక్కునే ఛాందసం. అందులో ఏ పొరపాటు దొర్లినా కోడలి మీద గయ్యిన లేచేది యశోదమ్మ. కోడల్ని సాధించటానికి ఆమెకు కారణం కూడా అక్కరలేదు. రుక్మిణమ్మకు అత్తగార్ని ఎదిరించి అనగల ధైర్యం ఉండేదికాదు. పట్టలేనప్పుడు సన్నాయి నొక్కులు నొక్కేది. దాంతో యశోదమ్మ పేట్రేగిపోయేది.

ఓ చిన్న ఉదాహరణ ఇస్తే అత్తాకోడలి సంబంధ బాంధవ్యాలెలా ఉండేవో మీకర్థ మవుతుంది. ఓసారి, దొడ్లో బావి పక్కన కూర్చుని జపం చేసుకుంటోంది యశోదమ్మ. అటుగా వచ్చిన ఓ కుక్క ముసలమ్మని చూసి పలకరించి పోదామనుకుని, ఆమెని రాసుకుంటూ పక్కనున్న పిట్టగోడపైకి గెంతింది. యశోదమ్మకు జపం భగ్నమైంది. కుక్క ముట్టుకున్నందువల్ల మైలపడిపోయింది. చచ్చినట్టు మళ్ళీ స్నానం చేసి, మళ్ళీ మొదలంటా జపం చేయాలి. 'ఇంతకూ కోడలేం చేస్తున్నట్టు? ఇటుగా కుక్కని ఉసిగొల్పుతుందా?' "నీకేంపోయే కాలమే? మూలన కూర్చుని జపం చేసుకుంటున్న దాన్ని తాకి చచ్చావ్? మా కోడలు సన్నాసి నా జపం తగలెట్టమని నిన్ను ఉసిగొల్పిందేవిటే? నీ ముఖంమండా, నీకెప్పుడు చావు వస్తుందే!" అని కుక్కని దీవిస్తూ దాన్ని అదిలించింది.

కుక్క ఆమె వంక ఓ క్షణం నాలిక జాపుకుని చూసి, 'ఇవాళ ముసలమ్మ మూడ్ బాగున్నట్లు లేదు' అనుకుని పక్కింట్లోకి గెంతి వెళ్ళిపోయింది.

వంటింట్లో ఉన్న రుక్మిణమ్మకు ఆ మాటలు వినపడ్డాయి. సమాధానంగా, "మనుషులే నేను చెప్పినట్టు వింటంలేదు. ఇంక కుక్కని ఉసిగొల్పటం కూడానా, నా బతుక్కి" అంది, 'కుక్క' అనే మాటను వత్తిపలుకుతూ, కుక్క అత్త అనే ఆమె మనోభావం. ఆపైన ఆమెను ఉసిగొల్పటం కూడానా అన్నది అంతరార్థం.

కోడలి భావం గ్రహించిన అత్త ఇంక పేట్రేగిపోయింది.

"నన్ను కుక్కంటావుటే, ఈదుపుకాళ్ళ మొహందానా! నువ్వు కుక్క, మీ నాయన గజ్జి కుక్క, మీ అమ్మ తంపులమారి కుక్క" అంటూ మొదలెట్టింది ముసలమ్మ.

"నన్నేమన్నాపడ్తాను. మా నాన్ననీ, అమ్మనీ ఏమనకండి. పురుగులడిపోతారు" అంది రుక్మిణమ్మ వంట గదిలోనుండే.

"నేను పురుగులడి పోవాలా? నీ శ్రాద్ధం పెట్ట! నిన్నా యములోడు ఎత్తుకుపోవ! మీ నాయన్నీ, అమ్మనేమిటి? అటు ఏడు తరాల్నీ ఇటు ఏడు తరాల్నీ అంటాను. కొంపలో కాస్తంత ప్రశాంతంగా జపం చేసుకునే అవకాశమన్నా లేదయ్యే. మీ వాళ్ళకు పొద్దున లేస్తే కూటి యావ తప్ప దేవుడా, పూజా, చట్టుబండలా? తెల్సుకోలేక నిన్ను తెచ్చుకున్నం దుకు నాకు మా బాగా శాస్తి అయింది."

"నోరు తెరిస్తే చాలు అశుద్ధం. ఆపైన పూజలు కూడాను" అని చిన్నగా గొణుక్కున్నది.

యశోదమ్మకు వినికిడి తక్కువగానీ, కోడలు ఎంత సన్నగా గొణుక్కున్నా వినపడు తుంది.

"ఓరేవ్! ఎక్కడ చచ్చావురోయ్! నన్ను చూసి కళ్ళల్లో నిప్పులు పోసుకుంటోంది నీ పెళ్ళాం. వాజెమ్మ! పెళ్ళాం నోరు మూయించలేని చవట! తల్లి అల్లం, పెళ్ళాం బెల్లం అని ఊర్కెనే అన్నారా?" అంటూ లేచి, కుక్క తాకినందుకు మైలపడింది కనుక బావిలో బొక్కెనతో నీళ్ళు చేదుకుంటూ, స్నానం చేస్తూ రచ్చసాగించింది యశోదమ్మ.

బక్కెట్లో నీళ్ళు నెత్తిన చిలకరించుకుంటూ, "అపవిత్రః పవిత్రోవా" అనుకుంటూ "నంగి వెధవ, తల్లిని ఏమన్నా పట్టదు వాడికి!" అంది.

ఈ గోల విని గోపాలకృష్ణారావు దొడ్లోకొచ్చాడు. "ఏమయిందే అమ్మా!" అను కుంటూ.

"సర్వావస్థాంగతోపినా" అనుకుంటూ, "నేను పురుగులడి పోవాలట. నేను ఛస్తే నీ పెళ్ళాం కళ్ళు చల్లబడతాయి" అని ఫిర్యాదు చేసింది యశోదమ్మ.

"నీకేం మాయరోగమే. అమ్మనెందుకు తిట్టావట?" అనడిగాడు గోపాలకృష్ణారావు భార్యని.

"నేనేం ఆవిడని అన్లేదు. కుక్క ముట్టుకుంటే నాదా తప్పు!" అంది రుక్మిణమ్మ.

"యస్మరేత్ పుండరీకాక్షం...' నంగనాచి! కుక్కను ఉసిగొల్పి... 'సబాహ్యాభ్యంతరః శుచిః" అనుకుంటూ గంగాస్నానం పూర్తిచేసి, పవిత్రోదకం చల్లుకుని శుచియై "దీనమ్మ కడుపుమాడ! నేను మళ్ళీ మళ్ళీ స్నానంచేసి ఛస్తే దాని కడుపు ఛల్లబడుతుంది. ఒరే నాయనా! నేనీ కొంపలో క్షణం ఉండలేను. నన్నెక్కడకయినా పంపెయ్యి. నేను నీ పెళ్ళాం చేతిలో బతకలేను" అంది మళ్ళీ జపం చేయటానికి పీటమీద కూర్చుంటూ.

"మీరు కాదు, నేను చావాలని చూస్తున్నారు మీరు! నా శని ఎప్పుడు విరగడవుతుందోనని.."

భార్య మాటలు పూర్తి కాకుండానే వచ్చి గోపాలకృష్ణారావు ఆమె జుట్టు పట్టుకుని వీపుమీద రెండు పిడిగుద్దులు గుద్దాడు. "నోరుమూసుకు పడివుండు. వాగావంటే ప్రాణం తీస్తాను. మా అమ్మంటే పడక ఛస్తున్నావు!" అని ఎప్పట్లాగే సమస్యా పరిష్కారం చేసి వీధిలో కెళ్ళిపోయాడు.

రుక్మిణమ్మ ఏడుస్తూ వంటింట్లో కూలబడిపోయింది. యశోదమ్మ ప్రశాంతంగా జపం కొనసాగించింది.

అలా తల్లిని కనిపెట్టుకుని ఉండే గోపాలకృష్ణారావు చనిపోయాక, యశోదమ్మ ఆ ఇంట్లో ఉండలేకపోయింది. రుక్మిణమ్మ అత్తగారు భారమని ఎప్పుడూ భావించలేదు. తన జీవితపు చేదులో ఆమె కూడా ఒక భాగమనే ఆమె భావించింది. అయితే, తండ్రిపోయాక బామ్మను పోషించాల్సిన బాధ్యత తమది కాదని అనుకున్నాడు రాజారావు. దినవారాల్లోనే పినతండ్రి వేణుమాధవరావుతో పేచీ పెట్టుకున్నాడు. "బామ్మను పోషించాల్సిన బాధ్యత ఇంక మాకు లేదు. ఇన్నేళ్ళూ నాన్న ఉన్నాడు కనుక మేమేం మాట్లాడలేదు. నువ్వు బామ్మను నీతో తీసుకెళ్ళు, బాబాయ్!" అన్నాడు.

"ఆవిడ ఇక్కడే ఉంటానంటోందిరా. పైగా పిన్నికీ ఆవిడకూ పడదు" అన్నాడు వేణుమాధవరావు.

"ఇక్కడ అమ్మతో పడిచచ్చిందా? ఆమె నోటినెవరూ భరించలేరు. నాన్నతో సమానంగా నువ్వూ ఆస్తి పంచుకున్నావు. అట్లాగే మా వంతు అయిపోయింది కనుక, నువ్వు ఆవిడని తీసుకెళ్ళు."

"నువ్వంత ఖచ్చితంగా చెప్పాల్సిన పనేం లేదు. మా అమ్మ నాకేం బరువుగాదు" అన్నాడు వేణుమాధవరావు.

"మరింకేం. మంచిది."

యశోదమ్మకు చిన్నకొడుకు ఇంటికి వెళ్ళటం ఇష్టం లేదు. చిన్నకోడలు సరోజ స్వయానా మేనకోడలే. ఆమెకు తగిన ఉజ్జీ. అక్కడ కోడలు పుట్టింటి వాళ్ళని కూడా ఏమనటానికీ వీల్లేదు. వాళ్ళు తన పుట్టింటి వాళ్ళూ కావటం వల్ల. ఆపైన వేణుమాధవరావు అన్నలాగా తల్లి చెప్పినట్టు విని నడుచుకునే వ్యక్తికాదు. యశోదమ్మకు చిన్నకొడుకు ఇంటికి వెళ్ళటానికి ఇష్టపడకపోవటానికి మరో కారణం – పెద్దకొడుకు ఇంట్లో ఉండటం అల

వాటయి పోవటం. అయితే, మనవడి దగ్గర ఆమె ఆటలు సాగలేదు. చిన్నకొడుకు ఇంటికి వెళ్ళి పోవాల్సి వచ్చింది. అయితే, తను ఆ ఇంటి నుంచి వెళ్ళిపోవటానికి కారణం రాజారావే అయినా, తన పెద్దకోడలే కొడుకు చేత తనను బయటికి పంపించేట్టు చేసిందని యశోదమ్మ భావించింది.

నాయనమ్మ భరోసా ఇచ్చాక రాజారావు ఆనందంతో ఉబ్బితబ్బిబ్బయ్యాడు. అతనికి బామ్మ సంగతి బాగా తెల్సు. తల్లిలా నాన్నుడు బేరం మనిషి కాదామె. అటో ఇటో తేల్చి పారేస్తుంది. కనుక రాజారావు నాయనమ్మను తీసుకుని సాయంత్రం ఆరుగంటల ప్రాంతంలో మామ గారింటికి వెళ్ళాడు. అక్కడికెళ్ళేటప్పటికి రేఖ, రామారావు, అరుంధతి టీవీ చూస్తున్నారు. అల్లుడినీ, అతని నాయనమ్మనీ చూసి రామారావు టీవీ కట్టేశాడు.

“రండి బామ్మగారూ! చాలా దూరం వచ్చారు. సంతోషం” అన్నాడు రామారావు.

“నీ సంతోషం చట్టుబండలయినట్లే ఉంది లేవయ్యా! కూతుర్ని కాపురానికి పంపించకుండా ఇంట్లో పెట్టుకుంటే ఏమన్నమాటా?” అంది యశోదమ్మ, సోఫాలో కూలబడ్తూ.

“అదేదో వాళ్ళు తేల్చుకోవాల్సిన విషయం. ఇందులో నేనేం తలదూర్చలేను” అన్నాడు రామారావు.

“తల దూర్చననేవాడివి పెళ్ళెలాచేశావు? పిల్లకు తెలియకపోతే నచ్చచెప్పి కాపురానికి పంపించాల్సిన బాధ్యత తల్లిదీ, తండ్రిదీ. కిమ్మని కూర్చుంటే ఏమన్నట్టు?”

“మీ మనవడు దాన్ని సరిగా చూసుకుంటే అది కాపురమెందుకు చేయదు? మొగుడు తిన్నగా ఏలుకుంటే ఏ ఆడపిల్లా పుట్టింట్లో కూర్చోవాలనుకోదు” అంది అరుంధతి.

“తిన్నగా చూడక ఏం చేశాట్ట? చోద్యం. మరెవళ్ళయినా అయితే పిల్లవాడికి ఈపాటికి మరో పెళ్ళి చేసేవాళ్ళు. వాడికేం మగమహారాజు. మీ పిల్లకాకపోతే కో అంటే కోటిమంది.”

“చేసుకోమనండి. నేనతనితో కాపురం చేయను” అంది రేఖ.

“చూశావుటయ్యా, నీ కూతురి బరితెగించిన మాటలు! మీ అండ లేకుండానే ఆ పిల్ల ఆ అప్రాచ్యపు కూతలు కూస్తుందా? మొగుణ్ణి వదిలేస్తానని అది అంటూ ఉంటే అవ్వ, ఎవరూ మాట్లాడరే?”

“బావుంది. బలవంతాన కాపురం చేయిస్తారా ఏం?”

“ఎందుకు చేయించను. చేయిస్తాను. చెమడాలెక్కదీసి చేయిస్తాను. అమ్మా! పొగరుమోతుతనంలో మీ అత్తకు తగినదానివే.”

“ఏవిటండీ పెద్ద మాట్లాడుతున్నారు! అసలు మీరెవరు, నన్ను శాసించటానికి?” అనడిగింది రేఖ కోపంగా.

“నీ మొగుడి నాయన్ని కన్నదాన్నే. నన్నే ఎవరంటావా? అది చూస్తూ మీ నాయనా, అమ్మా మిన్నకుంటారా? అడిగే వాడెవడూ లేకపోతే ఎన్ని వేషాలయినా వేస్తారు మీరు.”

“ఆ వేషాల సంగతేమిటో సరిగ్గా కనుక్కోవే, బామ్మా” అన్నాడు రాజారావు పుల్లవేస్తూ.

"ఏమిటీ ఆవిడ కనుక్కునే వేషాలు?" అడిగింది రేఖ రాజారావును.

"రంకు సాగితే మొగుడెందుకనీ. ఎన్ని వేషాలు అయినా వేస్తావు నువ్వు" అంది యశోదమ్మ మనవడిని మాట్లాడనీయకుండా.

"ఏమిటి న్యూసెన్స్ మా ఇంటికొచ్చి, బయటకు నడవండి" అంది రేఖ.

యశోదమ్మ సంగతి తెలియని రేఖ పొరపాటు చేసింది. రేఖ బయటకు నడవమన గానే విపరీతమైన ఆగ్రహమొచ్చింది ఆమెకు. "నడుస్తానే. ఇంతలో మిమ్మల్ని వదిలిపెడ్తే నేను యశోదమ్మనే కాను. అందర్నీ పిల్చి, మిమ్మల్ని యాగి చేసి కానీ కదల్ను. మొగుణ్ణి బయటకు నడవమనే బరితెగించిన ఆడదాన్ని నేను మరెక్కడా చూడలేదు.

ఆ మాటలని ఆమె హాలుదాటి ఇంటి వసారాలోకి వచ్చింది.

"ఇదిగో అమ్మలూ, అయ్యలూ! ఇక్కడ గుట్టుగా సంసారాలు చేసుకునే వాళ్ళు లేరా? ఈ కొంగుచాటు రామారావుకీ, వాడి బరితెగించిన కూతురికీ బుద్ధి చెప్పేవాళ్ళు ఎవరూలేరా? పెళ్ళి చేసి పిల్లని కాపురానికి పంపించకుండా ఇంట్లో ఉంచుకున్న ఆ పెద్ద మనిషికి మీరయినా వచ్చి గడ్డిపెట్టండి. మొగుణ్ణొదిలేసి వచ్చిన ఆ పిల్లని మీరెలా భరించ గలుగుతున్నారు. మీ ఇళ్ళల్లో ఆడపిల్లలు లేరా? మీరూ ఇట్లాగే చేస్తున్నారా?" అంటూ పెద్దగా అరవసాగింది యశోదమ్మ.

ఇంటి పొరుగువాళ్ళు కాంపౌండ్‌వాల్ మీద నుండి ఈ చోద్యం చూడసాగారు. రామారావుకు సిగ్గుతో ముఖం వాలిపోయింది. ఈ ముసలమ్మ తమ పరువుతీసిగాని వదలదన్న భయం పట్టుకుంది అరుంధతికి. మొగుడితోనూ, అత్తతోనూ నెగ్గుకొచ్చింది కానీ, ఈ ముసలమ్మతో వేగటం కష్టమని గ్రహించింది రేఖ.

అరుంధతి వసారాలోకి వెళ్ళి, "బామ్మగారూ! లోపలికి రండి. మనం మాట్లాడు కుందాం. మా పరువు రచ్చకీడిస్తే మీకు మాత్రం మంచిదా!" అంది బతిమాలుతూ.

"అట్లా అన్నావు బావుంది. నీ కూతురికాస్త గడ్డిపెట్టు. నాతో ఎట్లా మాట్లాడాలో తెల్సుకోమను" అంది మళ్ళీ హాల్లోకి ప్రవేశిస్తూ.

యశోదమ్మ మళ్ళీ సోఫాలో సెటిలయాక, "ఏం తీసుకుంటారు, మామ్మగారూ! కాఫీనా, టీనా?" అనడిగింది అరుంధతి ఆమెను శాంతపర్చాలనే ఉద్దేశంతో.

"చూడమ్మాయి! నువ్వు మంచిదానిలా ఉన్నావు. నాకు కాఫీలు గట్రా వద్దు. మంచి తీర్థం కూడా మడితోగానీ పుచ్చుకోను నేను. మీ మంచికే చెప్తున్నాను. పిల్లను అల్లుడి దగ్గరకు పంపించు. పిల్ల సుఖంగా కాపురం చేసుకుంటే కదా మీకయినా సంతోషం."

"నిజమే మీరు చెప్పింది. మరేం చేయమంటారు. అతనికి అనుమానంట. దాన్ని ఒతకనివ్వడు. అదిమాత్రం ఎంతదాకా ఓపిక పడ్తుంది. విధిలేని పరిస్థితుల్లోనే అది అతన్ని వదిలేసి వచ్చింది" అంది అరుంధతి.

"పెళ్ళయిన పిల్ల అత్తింటయినా ఉండాలి, మొగుడి దగ్గరయినా ఉండాలి. మొగుడికి అనుమానం కలుగుతున్నదంటే అలా కలుగకుండా ప్రవర్తించాలిగానీ మొగుణ్ణి వదిలేస్తానంటే అదేమన్నమాట!"

"దాని కిష్టంలేదుటండీ . దానికిష్టంలేని పని దానిచేత నేను చేయించలేను" అన్నాడు రామారావు.

"బాగుందయ్యా! కూతురి సొమ్ము తినమరిగావు. అంతకంటే నువ్వేం చేప్తావు?"

"దాని సంపాదన నేను పైసా ముట్టను. ఆడపిల్ల సంపాదన మీద బతికే ఖర్మ నాకు పట్టలేదు."

"పెళ్ళయిన పిల్ల తండ్రి తిండి తింటూ తండ్రి ఇంట్లో ఉండటం మాకూ ఇష్టం లేదు. పిల్ల దానికిష్టం లేదంటున్నారుగా, మావాడు నెలనెలా ఇంతని భరణం ఇస్తాడు. అది తిని బతకమనండి."

"బామ్మా! నువ్వేం మాట్లాడుతున్నావో నీకు తెల్సా?" అన్నాడు రాజారావు.

"నువ్వుండరా, కుంకా! నీ పెళ్ళాం ఎవరి కూడో తిని ఎందుకు బతకాలి? మన కెంత అప్రతిష్ఠ అది!"

"నాకెవరి భరణమూ అక్కరలేదు. నా తిండి నేనే తింటాను. నాకెవరూ పెట్టక్కర్లేదు" అంది రేఖ.

"నీ తిండి నువ్వు తింటే, నీ మొగుడికెవరు పెడ్తారే?" అనడిగింది ముసలమ్మ.

"నా మొగుడికి భరణం నేనే ఇస్తాను. ప్రతి నెలా మూడు వేలు నేనే ఇస్తాను. వచ్చి తీసుకెళ్ళిపొమ్మనండి"

"అమ్మో. అహంకారానికేం తక్కువ లేదు. కబుర్లు చెప్పగానే సరిపోదు."

యశోదమ్మ ఆ మాట అనగానే, రేఖ విసవిసా తన గదిలోకి పోయి, మూడు వేలు తెచ్చి ముసలమ్మ చేతిలో పెట్టి, "ఇంక వెళ్ళండి. నేనిచ్చే భరణం తిని బతకమనండి, ఆయన్ని" అంది.

"సంతోషం. ఇవాల్టికి వదిలేసి వెళ్తున్నాను. మనసు కుదుటపర్చుకుని మొగుడితో కాపురం చేసుకో. నీ మంచికే చెప్తున్నాను. వాడు మొగమహారాజు. మరొకతి ఎవతైనా వచ్చి వాణ్ణి కళ్ళకద్దుకు చేసుకుంటుంది" అంది లేస్తూ.

మనవడూ, బామ్మా వెళ్ళిపోతూంటే ఆశ్చర్యంగా చూస్తూండిపోయారు రామారావు దంపతులు, రేఖ.

"నీ కర్థమైంది కదా, నాన్నా! అతనికి కావల్సింది నేను కాదు, నా డబ్బు" అంది రేఖ.

వీధిలోకి వెళ్ళాక అడిగాడు మగమహారాజు బామ్మని "ఇదేం బేరం చేశావే బామ్మా! దాని జీతం పది వేలయినా ఉంటుంది. కనీసం సగమయినా రాబట్టలేకపోయావు కదే" అని.

"భరణం అంతకంటే ఎవరిస్తారోయ్. సర్లే. ఇందులో ఓ వెయ్యి నేను ఉంచుకుంటున్నాను. ఎప్పటినుండో బామ్మకు బట్టలు కొనలేదని ఇదయిపోతున్నావుగా. నీ మొదటి నెల భరణంలో బామ్మకు బట్టలు కొనిపెట్టాననుకో" అంటూ రెండు వేలు తీసి అతని చేతిలో పెట్టింది.

"ఇది దుర్మార్గమే, బామ్మా! నాకు రావల్సిందాంట్లో మూడో వంతు కాజేసి నువ్వు బాగుపడవు" అన్నాడు రాజారావు.

"నువ్వు సంపాదించింది కాదు గదరా, వాజెమ్మా! నా నోటి నైపుణ్యంతో సంపాదించి పెట్టాను. వకీలుకయితే ఫీజులిచ్చుకోవూ? పెళ్ళాం భరణం తిని బతికే చవట వెధవ్వి! ఇంక మాట్లాడకు. నాకే సిగ్గేస్తుంది."

బామ్మ మిగతా డబ్బు ఇవ్వదని అర్థమైపోయింది మగమహారాజుకి. 'భరణ'మన్నా, మరేమన్నా డబ్బు విషయంలో సిగ్గుపడాల్సిందేమీ లేదని అతనికెప్పటి నుండో ఉన్న అభిప్రాయం. తండ్రి ఉద్యోగం చేస్తున్నందుకూ అతను సిగ్గుపడలేదు. "లంచం పుచ్చుకుంటావుటయ్యా" అని ఆఫీసరు అడిగినందుకూ అతను సిగ్గుపడలేదు. సిగ్గూ ఎగ్గూ లేకుండా సంపాదించేదే డబ్బు అని అతని నమ్మకం. ఎటొచ్చీ, మరింత భార్య నుండి గుంజలేకపోయిందే అన్నదే అతని దుగ్ధ.

బామ్మ సంతోషంగానూ, మగమహారాజు విచారంగానూ ఇంటితోవ పట్టారు.

'ఆంధ్రభూమి' సచిత్ర వారపత్రిక, 12 ఏప్రిల్ 2001.